

Problematyka badań kamiennych zabytków pradziejowych na przykładzie stanowiska Polesie 1 (gm. Łyszkowice)

Marcin Szydłowski¹

Stanowisko wielokulturowe Polesie 1, z którego pochodzi analizowany materiał kamienny (niekrzemienisty), zajmowało ogromny obszar kilkunastu hektarów. Z przebadanego terenu pozyskano 4598 kamieni, które złożyły się na 4052 przedmioty. Z rozpoznanego zbioru wyodrębniono 810 egzemplarzy narzędzi. Jednakże tylko w przypadku 590 udało się precyzyjnie sklasyfikować rodzaj i funkcję narzędzia, natomiast pozostałe 220 zarejestrowano w postaci zbyt małych lub zniszczonych fragmentów, które nie pozwalały jednoznacznie określić charakteru i przeznaczenia artefaktów. Wyróżniono 15 typów narzędzi oraz 6 rodzajów innych przedmiotów kamiennych, które nie zdradzały cech użytkowych.

Makroskopowo wyróżniono 20 rodzajów skał. Dodatkowo 70 przedmiotów poddano badaniom mikroskopowym (analizowano płytki cienkie w świetle przechodzącym). Do badań wybrano przede wszystkim fragmenty skał ciemnych oraz piaskowców, aby ustalić, w jakim stopniu wykorzystywano eratyki fennoskandzkie oraz czy mamy do czynienia także z importem surowca lub eksploatacją miejscowych złóż. Ponadto zbadano wszystkie zabytki wydzie-

lone (m.in. toporki, siekierki i buławki kanelurowane). Wykazano, iż w 68 przypadkach jest to materiał narzutowy, a w jednym bazalt (fragment półwytworu) o nieustalonej proveniencji. Zidentyfikowano także jeden egzemplarz (odłupek) piaskowca identycznego z gładem narzutowym w Mszczonowie (oddalonym o ok. 20 km od stanowiska). Wstępne wyniki analizy pokazują, iż w gospodarce surowcem kamiennym na badanym terenie bezwzględnie dominował materiał polodowcowy, natomiast ewentualny import kamienia stanowił niewielkie źródło zaopatrzenia. Ponieważ możliwość pozyskania większych rozmiarów bloków kamienia miała istotne znaczenie, wykorzystywano w tym celu miejscowe złoża (np. znacznych rozmiarów gład narzutowy będący miejscem lokalnej eksploatacji surowca).

Mimo tak znacznych rozmiarów badanego stanowiska w Polesiu podjęto próbę zebrania wszystkich przedmiotów kamiennych (nie tylko zabytków wydzielonych), co dało kapitalne możliwości rozpoznania zróżnicowania surowców skalnych oraz gospodarczych strategii związanych z wykorzystaniem materiałów kamiennych. Wieloaspektowa analiza pozwala określić dobór surowca w zależności od typu narzędzia, jego pochodzenie, a w przypadku bardziej szczegółowych badań — także dokładne miejsce pochodzenia, i co za tym idzie kierunki i przebieg szlaków wymiany kulturowej.

¹Institut Prahistorii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, ul. Św. Marcina 78, 61-809 Poznań; marcinszydowski@wp.pl